

a

Szinház

1903

A SZÍNHÁZ

MŰVÉSZETI FETILAP.

Megjelenik minden vasárnap.

ELŐFIZETÉSI FELTÉTELEK:

Egész évre 10 k. — Félévre 5 k. — Negyedévre 2 k. 50 f.

Egyes szám ára 20 fillér.

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

BUDAPEST, VIII. Baross-utca 59. szám.

H I R D E T É S E K

felvétele ugyanott és az összes hirdetési irodákban.

Tisztelt Szerkesztő úr!

Azon a héten, a melyen Budapesten egy új színház nyílt meg, ön egy új színházi lapot indít, s éntőlem — nyilván, mert ujságíró is vagyok, színigazgató is voltam, sőt némi joggal színműírónak is mondhatom magamat, — megnyitó sorokat kér e laphoz.

Engedje meg tehát, hogy én e megnyitó sorokban üdvözöljem az ön vállalatát. Nem mintha színházi dolgokkal foglalkozó szaklapok immár figyelemre méltó számban nem léteznének. De a színházi élet oly gazdag, oly változatos, oly sokoldalú, oly kimeríthetetlen, hogy csak szem kell hozzá, mely lásson s mindig tudjon benne újabb és újabb érdeklődésre méltó dolgokat felfedezni. A színházi élet most van Magyarországon abban a stádiumban, a mikor gyökereit belebocsásza a társadalomba. Eddig jóformán üvegházi növény volt a színművészet itt; becse véletlenektől, írói és színészi talentumok fölbukkanásától függött. Hijával volt ugyszólván az alépitménynek, az alsóbb rendű válfajok intézményeinek, amelyek a társadalom alsóbb rétegeivel érintkezvén, mintegy preparálják úgy e réteget, a felsőbbrendű művészet élvezetére, valamint kikészítik a színészanyagot a művészetre és iskolájául szolgálnak az íróvilágnak, egy élő drámairodalom létesítésére.

Mind e nagy evolúcióknak, melyek az eleven művészetet és a művészet összefüggését az élettel jelentik, dajkája,

RÁKOSI JENŐ.

nevelője, buzdítója a színészeti szaklap, melyet nem pótolnak a napilapok művészi rovatai. Czéltudatosan, izléssel, jóakarattal, méltányossággal szerkesztve az ilyen lap érdeklődést kelt és kapcsot alkot színész és közönség között és ha nehéz szerepét tapintattal viszi, mikor őszinteséget, igazmondást és jóakaratot gyakorolni a hivatása, szemben azzal a világgal, amely kifestett arczczal, álruhában, festett világban járva, idegen érzelmeket tolmácsol, hogy a közönségét illuzióba ringassa — akkor mindaz, a mit ír, a mit rajzol, művészeti kultur-históriává lesz idővel.

Ön látja, tisztelt szerkesztő ur, hogy vállalatáról nem csekély a véleményem, kimondhatom tehát, hogy érdem és dicsőség lesz, ha a pálmát elnyeri vele. Én kollegiális szívvvel kívánom önnek és a magyar színészetnek, hogy ujsága ilyen értelemben becsületére váljék önnek és a magyar színészetnek.

Rákosi Jenő.

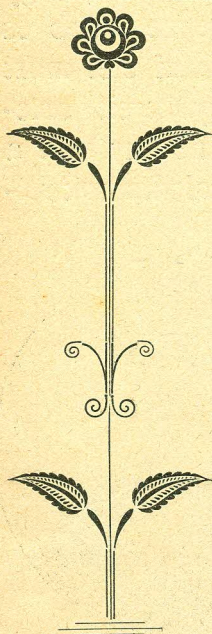
Tanács.

*Ne váltsad elméd aprópénzre
S pocskéolván ne légy hiú:
Barátom, nem becsül meg érte
Csak pinczér, meg boros fiú.*

*Utolsó egy pengőd elusztán
Fáradt a fő s ég a torok,
S az vet meg a legjobban osztán
Aki megitta a borod.*

*A hirneveltség nagykörutja
Csupa márványos palota.
Ki egy tál lencsén el nem adja
Háziúrnak kerül oda.*

*A neve ott lóg diszkeretben
Kiirva a kapu alatt,
De ismeretlen és nevetlen
Aki csak albérlő marad.*

IGNOTUS.
(VEIGELSBURG HUGÓ.)

Ignotus.

NYÁRAI ANTAL.

SENKI.

Regényes operette
három felvonásban.

— A Népszínház ujdonsága. —

IRTÁK:

BALLA MIKLÓS.

A mi ujságunk premier-mutatót a Népszínház, a művészelkü ember szöhozza színre. Összeállott író s megalkotta a „Senki” tes” operettet, ahogyan esték műsordarabjait el-

Nyárai Antal, az utolsó tőpörödött külseje alatt velt, költői lelkületű műmódon jellemzett egyéni-egy kedves, regényes darabot, a melynek gerincze, meséje van és ment minden divatos egyértelműségtől, szottizoktól.

ZENÉJÉT: BARNA IZSÓ.

jével egy napon tart be- midőn három talentumos, vetkezésének munkáját a színész, a költő és a zeneoperettet, a „nikotinmen- Bécsben a zenés fehér- neveztek.

bohém színész, érdekes, ritka intelligenciája, művészt takargat. És ezen ségéhez illően kigondolt

Vonzó keretben játszódik le a „Senki” nevű fiu története. A grófi sarjadék megszökik hazulról, beáll matrónnak és tizenkét évi hányattatás után mint csavargó érkezik Páris egyik külvárosi csapszékébe. A Gringoire-szerű csavargó, a ki mindenkit sákit mindenki szeret, az abszintpárás légkörben találkozik Lisettel, régnemlátott gyermekkori játszótársával. Lisettenek Georges de la Croix márki udvarol. E név hallatára megdöbben a csavargó s unszolja Lisettet: kövesse a márkit kastélyába, de vigye magával őt is inasa képében. Ott aztán elárulja Lisettenek, hogy ő nem Senki, hanem az igazi Georges de la Croix márki, míg a kastély állítólagos gazdája: Willy, az ő volt matróztársa. Willy abban a hitben hogy Georges a tengerbe veszett — mint a Croix család utolsó sarja — elfoglalta az ősi birtokot. Az ál-márki feleségül akarja venni Lisettet s ekkor előáll Georges és követeli birtokát, de miután kilétét igazolni nem tudja, kilökik a kastélyból. Lisette kivallatja a részeg Willyt s miután ez beismeri a csalást, fogházba kerül és Georges Lisettel együtt elnyeri javait is.

A regényes történetbe stilszerűen illeszkednek Balla Miklósnak, a sablonos énekszövegeken jóval felülálló versei, a melyekhez finom, dallamos zenét irt

Barna Izsó, több jelentős siker részese. A provencei dal, a szerelmi kettős, a két finale, a tánczettős különösen népszerűséget érdemlő zenei apróságok és szépen érvényesülnek a szerző ügyes, festői hangszerelésében.

A Népszínház Stoll Károly főrendező elismert buzgólkodása mellett áldozatkészséggel, tetszetős kiállításban mutatja be az operettet. Lisettet Küry Klára játssa, bájos, ötletes művészetének megnyerő varázsával. Nyárai a czimszerepben átgondolt, finoman árnyalt alakítást nyújt. Szirmai Imre Willy ábrázolója, a tőle megszokott művészi készséggel társul a főszereplőkkel, hogy az operettet diadalra juttassák, Ujvári Károly, a többi művészek, a karok és a zeneszerző vezénylete alatt álló zenekar megbecsülendő közreműködésével.

Ének a kis molyról.

— Mutató egy készülő operettből. —

Moly-mamának, moly-fatának
Volt egy kicsi moly-fia,
Kit nagy gonddal oktátanak:
Mit szabad megrágnia!
Csipke, bársony, selyem holmi,
Prém, batiszt, fehérnemű:
Ezt szokott a moly kosztolni!
Ugye pompás egy menű?
Mit vesztedre orvul szórnak:
Meg ne edd a naftalint!
S főként fogadj szót e szóknak:
Mikre fatád óva int:

„Kicsi moly:
Légy komoly!
Nők körül
Ne bomolj!”

S mit lelt vajjon a kis állat
A lepel túlsó felén?
Belt hókeblét, márványvállat!
S szól: ezt mind megeszem én!
S szól a hölgy: ön nem fog enni!
Főlemelte rá kezét —
És a kis moly megszűnt lenni —
Hályog fődte el szemét,
A füléhez hangok érnek,
Kicsi lelke kiröpül,
S bölcs tanácsa a szüléknek
Búsan zsongja őt körül:

„Kicsi moly:
Légy komoly!
Nők körül
Ne bomolj! . . .”

A kis moly egy ágyra szálla,
Hogy a párnát rágja ki,
S összefut szájában nyála:
Van az ágyban valaki!
Körülötte csipkés háló,
Illatos selyem lepel,
Mely — hasonlatom találó —
Mint nemezis szerepel!
Molyt selyem ne ingerelne?!
Lőn is neki falatúl —
És fatája bölcs intelme
Mohó habzsolásba fül:

„Kicsi moly:
Légy komoly!
Nők körül
Ne bomolj!”

MÉREI ADOLF.

Az eszményi operette.

Irta: Küry Klára.

Kár, ezerszer kár, hogy az esztétika nem állapította meg az operette szabályait. Kicsinyelte, úgy látszik, e műfajt. Pedig nincs igaza. Nem tudom, jár-e annyi ember templomba, mint operettebe. És a közönség ez eklatáns érdeklődése legalább annyit jelent, hogy a pajkos zenésjáték megérdemelte volna az esztétikai mértékadást is. Szigor és törvény hiányában az operette elvadult és mindenki vitathatja körülötte a maga igazát. Az is, aki romantikus hintón jár; az is, a ki

KÜRY KLÁRA.

magafelejtett angol mókán himbálódzik. Engem művészi lelkiismeretem, hajlamom és szerelmem a szép, a tiszta, a mély hatás iránt, vágygally vitt vissza a nemesebb operette tájé-
kára, amely híres emberek igaz történeteinek zenés szatirájától volt hangos. Az én esztétikám szerint az operette a dévaj bohóság és a nehézkes opera közt az élet természetes vidámsága. Az öröme bűbajos, derült. A meséje se megy túl a megbocsátható ferdeségek ostorozásán. És akik mozognak benne, férfiak, lányok: ép emberek. Tréfájuk nem szertelen, bajuk mind gyógyítható. És báj és tréfa lágy ritmusok húrján felolvad egy nagy harmoniában. Szemlélődésembe, a melyre kedves magyar és francia szerepeim tanítottak, durván belekurjongatott az angol operette. Én is jártam!! Kötelességből tisztán. Kedvem szerint ritkán. A britt szigetország nekem megbocsássa: az angol örületen is enyhíttem. Azt kell hinnem, az angol élet nagyon szomorú, hogy a tréfát a londoni közönségbe valósággal bele kell tetoválni, hogy észrevegye. Mennyi érdesség, mennyi bukfencz! Mennyi művészietlen fintorgatás. Milyen más a francia operette! Benne mosoly, derű, szívárvány, szellem és költészet is a legtöbbször. Ha álmokat szövök a magam művészi eszményeiről, az álmok sűrűn járnak Páris tájékán, — Londonban soha.

Egy új színházigazgató.

„Sziklay Kornél, a Kis-színház igazgatója,“ e jelzővel szoktam nevémet mostanság mindenféle hiva- és nem hiva-talos irások alá pingálni. És ezt teljes joggal tehetem, mert az vagyok. Hogy az én színházam nem olyan nagy, mint teszem azt az Opera, Nemzeti, Nép, Magyar stb.-i színházak, az mit sem tesz; én olyan büszke vagyok és leszek rá, mint a fentnevezett műintézeti igazgatók bármelyike a magukéra.

Ha kis színházam kapuja előtt állok, a büszke meglepedettség hajszálfinom gögös mosolya üt tanyát, külömben inkább komolynak nevezhető, arczom vonásai között. Szavahihető szakértők állítása szerint ez a kis gög határozottan előnyös mázzal vonja be direktorságra termett lényemet. Csak azt nem tudja sok jó és rossz emberem megérteni, hogy mi szükségem van nekem a színigazgatásra? Nohát megfelelek rá. Először is istápolni akarom a hazai szerzőket, továbbá fellendíteni a magyar irodalmat, pályadíjakat kitűzni magyar tárgyú drámákra, vígjátékokra, népszínművekre és — bocsánatot kérek, csak a szerzők kedvéért — operettekre. A közönségnek olcsó pénzért feledhetetlen szórakozást nyújtani nyaranta, miként a kőszínházak teszik telente. Hogy mi kell a n. é. közönségnek, azt nálamnál senki sem tudja jobban, mert én összegyűjtöttem mindama évek óta megígért programokat, melyeket mindkét Magyarország igazgatói, kiváló szak-

értelemmel, meggondolt és kidolgozott kommunikációkban kilátásba helyeztek . . . Ha pénzt keresek, sokat, vagy esetleg még többet, hát . . . de nem ígérek semmit, ezt meglepetésnek tartogatom.

Van nekem ugyanis egy kis fiam, a Béla úrfi. Ez a jó nevelésű gyermek végtelenül szereti a színházat (háromszor látta a Napoleont) és egész héten várja a vasárnap délutánt, ujabban a csütörtök délutánt is, hogy megjelenhessen a Magyar színházban. Télen történt, hogy az igazgatók tömegéből egyik sem jött fel a színházhoz, a titkár pedig (az Erzsébet- és

A KIS-SZINHÁZ.

Terézváros legnagyobb evője) ebédutáni alvását végezve, szintén nem jelent meg a műintézet falai között; nem volt, a ki Béla úrfit a színházba vezesse. A fiú kénytelen volt színházatlanul hazajönni. Az ozsonnánál a színházat és százfejű vezetőséget alaposan leszólva kijelentette, hogy oda többé nem megy. Végül ezzel a frappáns kérdéssel fordult felém: „Miért nincs magának színháza?” Meg voltam fogva. Ha azt mondom, nincs pénzem hozzá, azt mondja. „Hiszen másnak sincs!” Ha azt mondom, nem értek hozzá; ő: „Más se ért hozzá.” Jobbnak láttam nem felelni, hanem inkább én is kérdésre fogtam a dolgot: „Minek nekem a színház?”

„Hát hogy ne kelljen nekem várni, hanem bemehessek, a mikor nekem tetszik.” Azt hiszem, egy apának ez elég. Komoly arcot csináltam, mutatóujjammal megböktem pisze orrát és sajtáságos lágy hangomon így szóltam: „Direktorok leszünk!” A többi már rohanást közeledett, megvettem a volt Dalos-színházat, szerződtettem egy jó külsejű fiatal embert, kinek a titkaimat elmondjam, kikötvén ezért neki általános bámulat tárgyát képező nagy fizetést. Felszólító leveleket küldöttem a színész-egyesület legnagyobb büszkeségeinek, hogy őket műintézetemhez kapcsoljam, továbbá az írók színe-javát megkerestem darabok irányában. Természetesen költséget és fáradságot nem kimélve, ugyszólván fejedelmi bőkezűséggel, pazar kézből szórva a tiszteletdíjakat és most ott tartok, hogy négyezerhatszáz szemenszedett nagy értékű mű várja türelmetlenül a rivalda fényt, mely hírt, dicsőséget, vagyont fog hozni az illusztris íróknak, a műveiknek, a műszaki személyzetnek és talán csekélységemnek is Apropos, hát ha mindig olyan zsufolva lesz a színházam, hogy a Béla fiam nem fog helyet kapni?! . . . Jaj nekem, erre nem is merek gondolni.

Sziklai Kornél.

Színház és politika.

Irta: *Lóránt Dezső.*

... Színház és politika ...

Látszólag egymástól távol fekvő fogalmak. És mégis: milyen közel esnek egymáshoz a valóságban. A politika a legnagyobb színjáték. A politikusok a legnagyobb — bár nem a legjobb — színészek. A politikai élet küzdőtere pedig a legtarkább színpad, a melyet valaha színjáték céljából összeróttak.

Egy nagy politikai esemény bekövetkeztét épen úgy megelőzi az a lázas érdeklődés és izgalom, a mely nyomon kísér minden érdekfeszítő, új szindarabot. És a politikai események főszereplői épen úgy benne vannak a közérdeklődés gyújtópontjában, mint ahogyan részegeződnek a látcsövek kristálylencségei az elkapott primadonnák lengé alakjaira, mielőtt a rivalda előtt megjelennek.

Van tehát összefüggés a színház és a politika között.

A színészek ezt el is ismerik. Minden politikai esemény lejátszódásánál ott látjuk a nézők között a színészeket. Ők eljárnak tanulni és okulni. De a politikusok elkerülik a színházakat. Ugy látszik tökéletes színészeknek tartják magukat.

A politikai elite-színpad: a képviselőház foruma. Az ott lejátszódó események: a klasszikus szindarabok. A pártok vezérei: a főszereplők. A miniszterelnök: a drámai hős. Még klakk is van: a lelkesedő párthívek.

LÓRÁNT DEZSŐ.

Az igazi és a politikai színpad között a különbség mindössze annyi, hogy itt a belépő-díjat nem a közönség, hanem az ország fizeti. (Egyébként a Nemzeti színháznál és főleg az Operaháznál is ugyancsak az ország fizeti a belépő-díjakat.)

A kritikát itt is, ott is az újságírók gyakorolják. Itt is épen annyi objektivitással, mint amott. Azaz, ha jóbarát — akkor dicsérik; ha kellemetlen ember — akkor ledorongolják. Még a primadonna-kultusz sem ismeretlen. Van merkantil-primadonna és agrár-szubrette. Mindegyik megfelelő udvarral. Ezek gondoskodnak a hódolat külső jeleiről: a tapsról és éljenről; vas-taps helyett: öt percz szünetről; koszoruk

helyett: szóvirágokról az újságok hasábjain.

A politikai színpadnak is éppen úgy megvannak a maga kulisszák mögött dolgozó ismeretlen alakjai, mint a színpadi deszkáknak: a kik a menydörgést csinálják, tüzlángokat lövelnek fel a mélységből, viharokat támasztanak. A színházaknál gépmesternek hívják, a mi politikai színházunkban kamarilla gyűjtő-

név alatt működnek. A korus és az orkester egyénei is ismeretlenek egyenként — de öszműködésük adja a keretét az előadásoknak. A politikai élet szinpadán a korust és az orkestert a politikai segédszervek: a törvényhatóságok képezik. Ők zúgnak bele a szólisták játékaiba; néha tökéletes harmoniával, mint a mikor Széllt dicsérték; néha azonban erősen disztonálva, mint legutóbb, a mikor a megyék felmondták a barátságot a bánnak.

Mikor azután vége szakad az előadásnak, legördül a függöny, a szereplők elszélednek, az oszlopokon megjelenik az új szinlap.

A politikai szinpadon is bekövetkezik ez az esemény. Vége az előadásnak. A szereplők itt is elszélednek. Csakhogy itt nem új szinlapot látunk, hanem egy gyászjelentést, a melynek verbum regense ez: *Kedvelt Hiveink!*

És a függöny legördült!

Jászai Mari.

Bekopogtattam a legnagyobb magyar színész nő aajtáján s azonnal in medias res kezdtem a dolgot:

— Nagyon lekötelezne, ha a magyar színészetről írna, vagy mondana valamit a „Szinház“ számára.

Az arcza elkomorodott és sóhajtva jelentette ki:

— Magyar színészet nincs. Ilyenről nem is lehet beszélni. Nem is fogunk beszélni. Másról, akármiről, az égről, a holdról, a csillagokról, csak ne arról, a mit maguk magyar színészetnek neveznek.

— Annyira szomorúaknak tartja a mi színházi viszonyainkat?

— Retteneteseknek tartom. És pedig azért, mert nincs színészünk, nincsenek színésznőink, sőt anyag sincs, a melyből képezni lehetne valamit. Talán több, mint rettenetes, talán borzasztó az, hogy meg vagyunk elégedve a jelennel, hogy semmi ambíció, semmi törekvés nem sarkal bennünket — többnek lenni. Valahányszor a mi színházi viszonyainkról beszélek, elfog a kétségbeesés. Emlékszem egy időre, a mikor valamelyik külföldi színház-igazgató napokig tartotta megszállva a lakásomat s valósággal megostromolt szerződötési ajánlataival. Nem vagyok hálátlan teremtés, de bánom, ezerszer bánom, hogy itt maradtam. A mi kulturánk a külföldhöz viszonyítva kétségbeejtően visszamaradt. A Balkánon vagyunk, sőt mi több, Ázsiában. Igen Ázsiában élünk, kedves barátom, a pusztaságok kellő közepén, körülöttünk is minden pusztá és a lelkünk is sivár, üres. De nem beszélek tovább, elfog a düh, hevület ragad el, valahányszor belemelegszem ebbe a témába. Ah, nekünk, magyaroknak így is jó, hiszen mi annyit tudunk tűrni, s oly kicsinyek az igényeink!

Megilletődve hallgattam a nagy asszony rettenetes igazságait s csak halkan ismételtam a kérésemet:

— Adjon egy pár sor írást.

— Bocsásson meg, kár megörökíteni ezeket az állapotokat... Megyek, megfőzöm az ebédemet!

IRTA: MARTOS FERENCZ.

ARANYVIRÁG.

Opereffe három felvonásban.

A Király-színház megnyitó darabja.

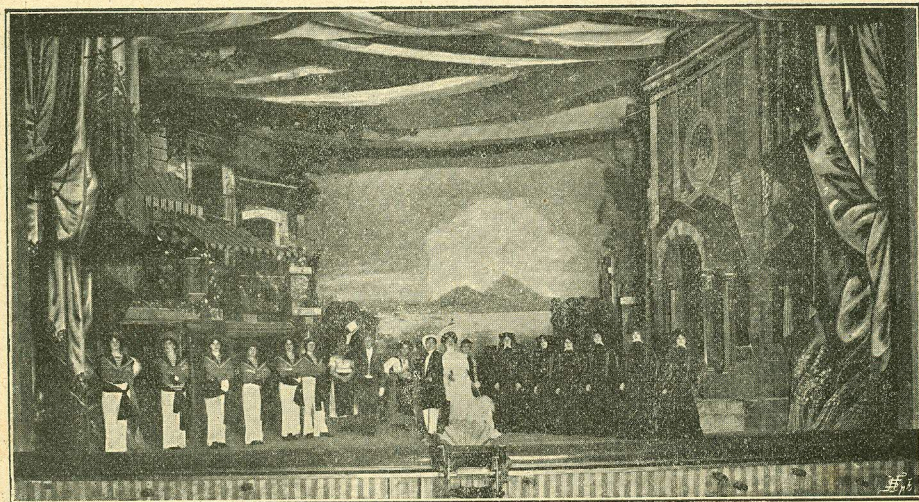

ZENÉJÉT: HUSZKA JENŐ.

A Király-utczában épült Rémi-mulató helyén áll a Király-színház, Márkus Gézának, a zsenialis építőművésznek minden tekintetben tökéletes alkotása, a hol az ország színészeinek javából összetoborzott, kitinő társulat Beöthy László kipróbált erejű igazgatása alatt lelkesen szolgálja a színjátszás művészetét.

A színház épülete modern, fényes és szimpatikus, melyben a közönség kellemesen érzi magát. Intim, czélszerű és biztonság tekintetében elsőrangú.

Huszka Jenő és Martos Ferencz „Aranyvirág” című operetteje volt a színház megnyitó darabja. Nápoly búbajos, csodás szépségeit választották a szerzők daljátékuk keretéül s egy rongyos szoknyás, elbájolóan szép tánczosleány és egy szakadt ruhájú énekes fiu az operette főszereplői. Poetikus a hangulat mindvégig. Martos csengő rimeit, Huszka lélekbe lopódzó melódiái megejtik a közönséget. Az operettben különösen négy színész tűnt föl: *Fedák Sári*, kinek balett-művészete már annyszor lázba ejtette a közönséget, *Szamosi Elza*, a lipcei opera kitinő hangú énekesnője. *Ferenczi Károly*, egykor a Magyar színház tagja és *Vécsei Géza*, a tömör, érczes bariton hangú fiatal színész. Ok vitték és viszik diadalra az operettet, mely a közönség soraiban bájos, naiv meséjénél, gyönyörű zenéjénél fogva nagy

SZAMOSI ELZA.

érdeklődést keltett. De kedvesek és jók a többi szereplők is, Gyöngyi, Szentgyörgyi Lenke és Baracsi Rózi, valamint mindazok, kik apró tényezői Martos és Huszka nagyszerű operettejének. A zenekart Konti József vezényelte fiatalos tüzellel. A Királyszínház erős, pompás zenekara kitűnő tolmácsolója volt Huszka Jenő zenei gondolatainak. A pazar jelmezek, a bőkezű, csillogó kiállítás és gondos rendezés jellemzőek arra a színházra, a melynek élén Beöthy László áll.

VÉCSEY GÉZA.

Dal a nevelőintézetről. *)

Allegro. ARANYVIRÁG.

ÉNEK. Messze, messze, túl az Ó ceá-non, Tüla tengereknek tenger-
Is-ko-lám-ba, hol neveltek engem, Rengeteg sok if-ju lányka

ZONGORA. *mf* *mp*

Aranyv. *mp* *mf*

rén, Is-ko-lá-ba Ot-tan jár-tam, Mint sze-nérmes if-ju lányhoz il-ló,
volt, Is-ko-lám-ba Fér-fi lá-ba Es-kü szöm, hogy nem hatolt' bo-nap-pal,

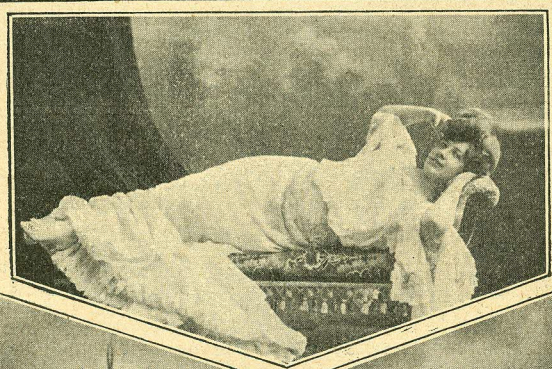
Aranyv. KAR. ARANYV. *mf*

Sott ragadt rám il-lemés erény! Ott ragadt rám il-lemés e-rény! LÉPE-
Csak ha éj-jel ki-sü-tött a hold! Csak ha éj-jel ki-sü-tött a hold! Hold-vi-

Aranyv.

get-ni Szép sze-ré-nyen, Föld-re süit-ni szé-pen a sze-met, Bók-ra-
lá-gos, bü-vös é-jen, Kis le-ány-nak szen-de-reg-ni kell, Es-ha

*) A kiadó Bárd Ferencz és testvére cég engedélyével, a hol az Aranyvirág teljes zongora kivonatra 10 koronáért, egyveleg 6 koronáért kapható.

FEDÁK SÁRI.
Aranyvirág.

(Streliszky műterméből)

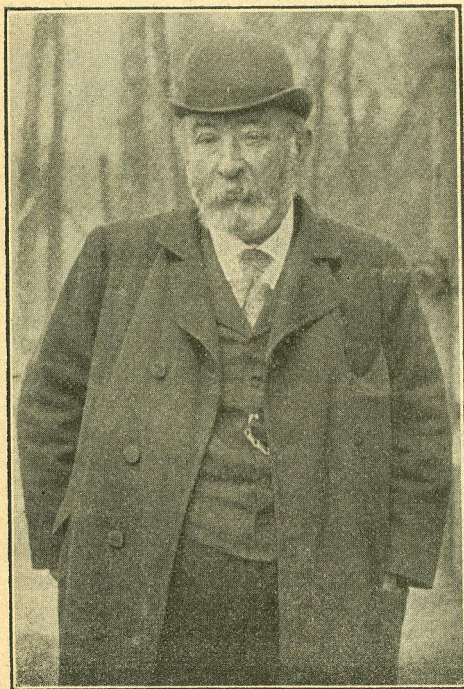
Régi sikerekről.

„Siker-király“-nak hívnak engem a fővárosban.

Nem tagadom, az vagyok, minek is tagadnám. Úgy hiszem, nagyon kevés ember akad Budapesten, aki ne hallotta volna a híremet vagy esetleg „üzleti“ összeköttetésben ne állott volna velem, akár mint tapsoló, akár mint kitapsolt. „Siker-szállítónak“ is nevezhetnének, sőt ez a cím sokkal inkább felelne meg a hivatásomnak.

A legelső tapsot kötelességszerűen, bár még nem teljesen üzletileg, inkább hálából, Hollósy Kornéliának szállítottam, mintegy harmincznyolcz évvel ezelőtt.

A kitünő művész, aki a Nemzeti Színház operai tagja volt, a híres Zrinyi-kávéház fölött lakott. Fellépte előtt minden alkalommal két jegyet bocsátott rendelkezésemre, amelyek fejében én tudtam és meg is tettem kötelességemet.

WEIDINGER HENRIK.

Thát két jeggyel kezdtem az üzletet. Valószínűleg jól megfelelhettem a belém helyezett bizalomnak, mert későbben már újabb ügyfeleim is akadtak.

Igy Füredy, a híres énekes, a ki a „Nabukadonozor“ című operában érte el egyik legnagyobb sikerét. Titokban most már elmondhatom, hogy nekem is volt részem babéraiban.

Ez időtájt, ugy 1873 körül, már teljes bizalommal fordultak hozzám a színházak tagjai, ha tapsot és sikert akartak. Sőt egy ízben, mikor egy olasz staggione játszott a Nemzeti Színházban, idegen művészeket mentettem meg a kellemetlen bukástól.

Pandolfini baritonista, Medini tenorista és Pozzoni primadonna voltak a társulat kiválóbb tagjai; abban az időben híres nevek, és a jegyek mégis a kasszában maradtak.

Egy estefelé sietve jött hozzám Csepreghy Lajos, a Nemzeti Színház titkára s kétszáz jegyet adva át, felszólított, hogy teljesítem kötelességemet. Én meg is tettem s az olaszok telt ház előtt a leghálásabb publikumnak énekeltek.

Wilt Máriának állandó szerződése volt velem. Ha megtörtént, hogy üzleti ügyekben Bécsben, Párisban jártam, akkor vagy nem lépett fel, vagy lemondta az előadást. Ne tessék félreérteni, az üzleti ügyek alatt itt nem a siker-üzlet ügyeit értem. Ebben az időben színházi ruha-, kellék-,

sőt díszlet-szállító is voltam. Wilt Mária különben annyira hálás volt tapsaimért és annyira szeretett, hogy hatvanezer korona hagyatékot ígért nekem. — Nem adta meg.

A régi szép időkből még csak egy kiváló színésznőről mondhatok valamit. Nagy Imréné, Benza Ida, korának leghíresebb színésznője volt. Nagyon szépen énekelt, de a játéka sokkal jobban tetszett. Nem szép tőlem, de mégis leleplezem, hogy roppantul féltékeny asszony volt. Többször mondta nekem, hogy öngyilkos lesz, mihelyt az ura megcsalja. Uglátszik, ez be is következett, mert Benza Ida leugrott a harmadik emeletről.

Régen volt . . . Azóta talán fel se sorolhatnám mind, mennyi, de mennyi sikernek voltam legalább is tényezője. Könyveim átvizsgálásánál tapasztalom, hogy Uraságod (ez csak a színész olvasónak szól) szintén tetemes siker-számlával van megterhelve!

De hallgatok. Az én foglalkozásom nagyon diszkrétte teszi az embert. A mostani üzleti titkokat csak harmincz év múlva árulhatom el.

A VÁNDORLEGÉNY.

Nagy operette három felvonásban.

IRTÁK :
WEST ÉS SCHNITZER.

ZENÉJÉT SZERZETTE :
EYSLER ÖDÖN.

FORDITOTTA :
FARAGÓ JENŐ.

— A Népszínház műsordarabja. —

Eysler, a kis pupos gnóm, valósággal zenei ekvilibrisztikát űz ebben a pompás operetteben, a melyben szín, melegség, vágy harmoniába olvad, melódiává fonódik. Ez a muzsika nem köznapos, nem meríthet kútforrásokból, mert megnyilatkozása mélyen érző szívnek, mely minden melegét e hangokba lehelte. S e tehetség tudással párosul. Eysler pompásan hangszerel s különösen a finalékban meglepő dolgokat produkál. Hatásosan fölépített fölvonásvégei, gyönyörűen kidolgozott korusai stilszerűleg ölelik át a jó szöveget.

A világ legvidámabb, leggondtalanabb emberéről, a ma itt, holnap ott mulató vándorlegényről van szó, aki mert ellopták irásait, nagyapja papírjaival száztíz éves hadastyánként egy vándorló trupphoz szegődik, a hol viszontlátja szerelmesét, aki ott, mint jó jelenet, mikor a nyeivel mulattatja az kegyeletből udvarához mészetesen rendbe jön Straubinger feleségül adás egyike volt a leg-hály Straubinger szere-szeretetreméltóságával tása volt szépen elő-Kömlösi Emma, mint hangjával közönséget rohamosan izmosodó Fülöp herczeg szere-val gyönyörködtetett. Szidi (Lola herczegnő),

(Kossak műterméből.)

KOVÁCS MIHÁLY (STRAUBINGER)
ÉS KOMLÓSI EMMA (OCULI).

vadleány szerepel. Bá-hadastyán hadi elemé-uralkodó herczeg, aki vette őt. A végén, ter-a dolog és a vidám veheti Oculit. Az elő-jobbaknak. Kovács Mi-pében vidámságával, tündökölt. Nagy ha-adott dalainak is.

Oculi, terjedelmes szerzett magának ez a tehetség, Hegyi Aranka pében pompás játéka-Nagyon jók voltak Rédey Kiss Mihály (Csepű),

HEGYI ARANKA (FÜLÖP HERCZEG).

Krecsányi Sarolta (Libuska), *Láng Etel* (Olean-der). A fényes kiállítású darabot *Faragó Jenő* fordította kitűnően, a rendezésért *Stoll Károlyt* kell elhalmoznóm minden dicsérettel.

U.

KOMLÓSI EMMA.

KOVÁCS MIHÁLY.

(A Vándorlegény fényképfelvételei Kossák műtermében készültek.)

A színházi hét.

A kegyelet és a klasszicitás jegyében kezdte és végezte hetét a Nemzeti színház. Katona József emlékének teljességében magas színvonalon álló, kitűnő *Bánk-bán* előadással adózott. Az ócska díszletek és jelmezek

MÁRKUS GÉZA

helyett a festő- és szabó-műtermek remekei ékeskedtek a színpadon. Balló (Bánk-bán), Ujházy (Tiborc), Gál (Mikhál), Mihályfi (Endre), Beregi (Ottó), Szacsay (Petur), Jászai (Gertrud), Hegyesi (Melinda), a művészi erők e jeles társasága

nagszerűségének impozáns megnyilatkozásával feledhetetlen és élvezetes estét szerzett a komoly művek közönségének, a mely méltányolni látszik Somló Sándor igazgatónak azon igyekezetét, hogy a másorról száműzött magyar újdonságokat klasszikus reprizekkel pótolja. Így került színre *Macbeth* új köntösben, változott szereposztással, ámde a régi nehézkes fordításban. A Shakespeare-estről — miután az lapunk zártával összeesik — legközelebb foglalkozunk. A napokban lesz Hugó Károly, a szerencsétlen életű író, halálának évfordulója, e napon kerül színre a *Báró és bankár*, Hugó Károlynak inkább irodalmi, mint színpadi értékű drámája. Donnay L'autre dangerja iránt az erőltetett műsorra tüzés sem tudott érdeklődést kelteni, Capus-nak *Az üzlet—üzlet* (Les affaires sont les affaires) című

helyét ismét idegen mű: Alfred Capus-nak *Az üzlet—üzlet* (Les affaires sont les affaires) című vigjátéka foglalja el. Az Operaház hetéből kimagasló esemény az, hogy a *Ködkirály* és a *Királylány* és *csavargó* béreltszűnetben is zsúfolt ház előtt került színre. A gondos előadás végre magyar zeneköltőnek is termett aranybabért, a melyből juttatnunk kell *Pásztor* Árpádnak is, a mű nagytehetségű szövegírójának. Ifj. *Ábrányi* Emil borongó zenéjét hallgatva, kifogásoljuk ugyan annak idegenszerűségét, de meggyőződésünk, hogy tehetsége kiforrása után még értékesebb műveket fog alkotni. Most atyjának, a kiváló poetának szövegkönyvét, a *Monna Vanná-t* zenésíti meg.

Poldini mese-operájának pehely-finom dallamai és a mű színpadszerű beállítása hozta meg a sikerét, de ebben része van *Szojer* Ilonkának is, ennek a csudálatosan finom érzékű, a szó legnemesebb értelmében modern művésznőnek, a ki poetikus alakításával és gyönyörű énekével általános elismerést vívott ki magának.

Lucini Giovanni *Ernani* keddi előadásán Don Carlos szerepét énekelte. Lány baritonja a tremolázó olasz iskola hatása miatt csak közepes hatást keltett.

A *Nürnbergi mesterdalnokok*-at új szerep osztással adják. Majd felújítják *Nicolai Wind-sori víg nők* című dalművét, amelyben *Krammer* Teréz asszony jut új szerephez. Legközelebb mutatják be *Vidor* Dezső fordításában és rendezésében *Blech* Leó egyfelvonásos dalművét: *A szomszédasszony*-t, melynek szövegét *Batka* Richárd írta, a nálunk sem ismeretlen *Das war ich* vigjátékból. A női főszerepét *Szojer* Ilonka énekl. Ezzel egyidejűleg készül a személyzet *Glück Orpheus*-ára és Puccini *Toscá-jára*.

Szeszélyes, ítéletében határozatlan közönségünk, mintha tervszerűen tette volna, hirtelen hűtlen lett a francia egyértelműségekhez. Talán, mert már maga is tulvan a bohózati fogásoknak minden variációin, a melyeket a házasságtörés körüli utazásban kézibőrdíjében rejteget. Annál nagyobb „ügyyszeretet“-tel figyeli *A csodagyermek* finom, elmés csevegéseit, ezt a csodálatosan ügyességgel bogozott hálót, a mit egy voltaképeni gyermekcsempészetről szóló historia köré font a leleményes szerző. A telt házak biztosítják a művészek számára a nyugodt készülődések idejét s ez alatt *Fred Gresal* és *François de Croiset* bohózata: *Az aranyhíd* és *Gavault Madame Flirt*-je próbái folynak. Magyar újdonságot kettőt vett tervbe az igazgatóság: *Molnár Ferencz Józsi* című bohózatát és *Malonyai Dezső Katóka kegyelmes asszonya*-t. A

Vigszínház komolyan fogja fel az ifjúsági előadások hivatását és maga is számol azzal a követelménnyel, hogy a közönséget, bármily ifjú, nem szabad untatni. Az *Okos bolond*, Szigligeti népszínműve megfelel ennek a követelménynek; az irodalmi színvonalon álló darab igen mulatságosan mutat be egy Harpagon-szerű alakot. Vendrey, Győző, Balassa, Tanay, Rónaszéky, Bárdi, Harmath Hedvig és Fábián Kornélia játszották a főszerepeket és a közönség, amely a csütörtöki délutáni előadást nézte, rokonszenvesen fogadta mindnyájukat.

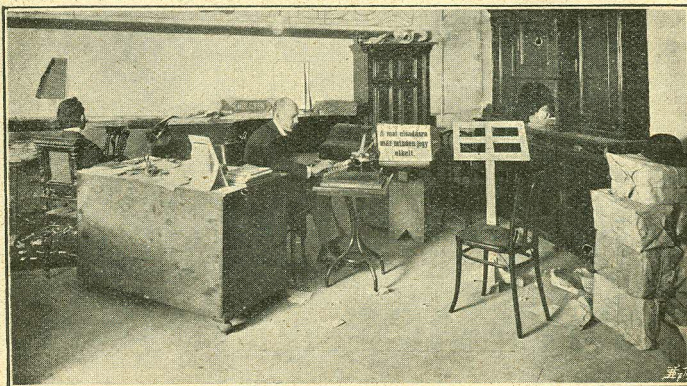
A *Senki* előreláthatólag sokáig fogja uralni a Népszínház deszkáit, a hol a jövő hónapban *Blaha Lujza* vendégszerepel Verő György három egyfelvonásos népszínműveiben. A *biróné*, *Magda elmegy* és *A menyország*, mind a három kedves ötletes apróság s a mi némi pikantériát kölcsönöz a népszínműveknek — ének nélkül valók. Géczy István és Hegedűs Gyula szociális drámája: *Az apostol* a mult évad óta várja előadását. A *luttris kisasszony* operette Heltai Jenő és Faragó Jenő fordításában, továbbá *Yetta*, Lecocq bájos daljátéka lesznek a legközelebbi operette újdonságok.

A friss, csillogó Király-színházban Beöthy László derék serege készül az újdonságok egész sorozatára. Elsőbben Haeyermanus *Ghettó*-ja kerül bemutatóra, ez alkalommal fog megismerkedni a fővárosi közönség a Király-színház kitünő drámai személyzetével; köztük van Vágó Béla is, a magyar színészet egyik legkiválóbb jellem-ábrázolója. Próbálják egyuttal Oszkár Wilde *Salome*-ját is; az érdekes cím szerepet Fedák Sári vállalta magára. A legközelebbi operette-újdonság pedig a *Lysistrata*, Paul Linckének, a *Luna asszony* ötletes muzsikusaknak, operettje lesz Molnár Ferenc és Faragó Jenő fordításában.

Fiatal, talentumos erők gyűjtőhelye a Magyarszínház, számottevő fogyasztója az óvatossággal kiválasztott daraboknak. Két jubileumot is ült a mult héten: huszonötödik előadása volt a *Tavasznak* és százhuszonötödszörre került színre *A drótostót*. Kétségtelenül érdeme Zoltán Jenőnek, az ambiciozus fiatal igazgatónak, hogy a sorozatos előadásokat tetemes anyagi és erkölcsi sikerrel biztosította a Magyar színházban. A szerzők részéről megnyilatkozott bizalomnak legőszintébb jele az is, hogy Magyarország három elsőrangú zeneirője, Stojanovics Jenő, Verő György és Szabados Béla a Wesselényi-utcai színházat választották sikereik színhelyéül. Faragó Géának, a zseniális műrajzolónak művészi falragaszai hirdetik a Magyar színház bemutatóját: *A kis kofa* bevonulását. Stojanovics Jenő mesteri muzsikája — úgy mondják — a hét szenzációja lesz. A szövegről — miután annak írója közel áll e lap szerkesztőjéhez — csak annyit, hogy mulatságosnak ígérkezik.

Míg Feld papa a szellős Városligeti-színkör kapuit becsukta és a Gyermekek-színházba menekült a november hidege elől, a Kisfaludy-színház újlag megpróbálkozik az ó-budai színészet állandósításával. Csizmadia Sándor erőteljes prologusát Pey Ordex Sigismond szenzációs műve, *A jezsuita* (Paternidad) követi, ha ugyan egyáltalában színre kerül. Mikor a lázító tartalmú darabot Madridban bemutatták, kilencz kolostort gyújtott fel az izgága közönség. Konstatáljuk, hogy Ó-Budán nem uralkodik gyűjtőhangulat.

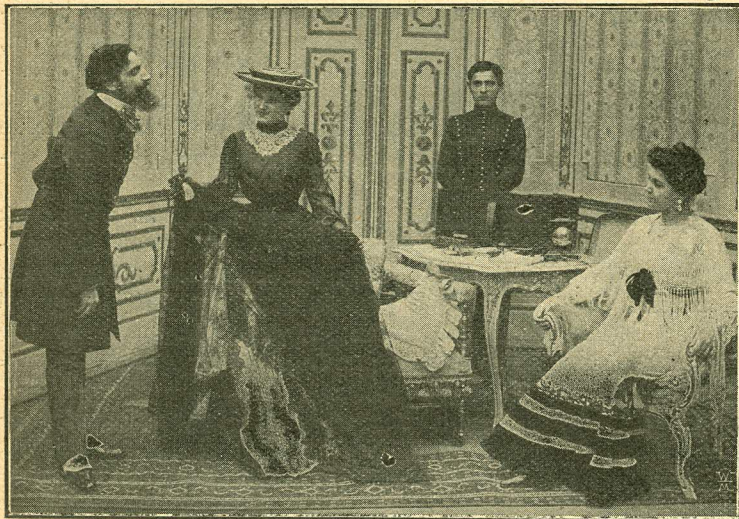
Thespis.

A csodagyermek.

— A Vigszinház műsordarabja. —

Aminő siker a mi viszonyaink közt egyáltalán elérhető, azt a Vigszinház a Gavault és Charvay darabjával, amelyet Molnár Ferencz mintaszerű fordításában

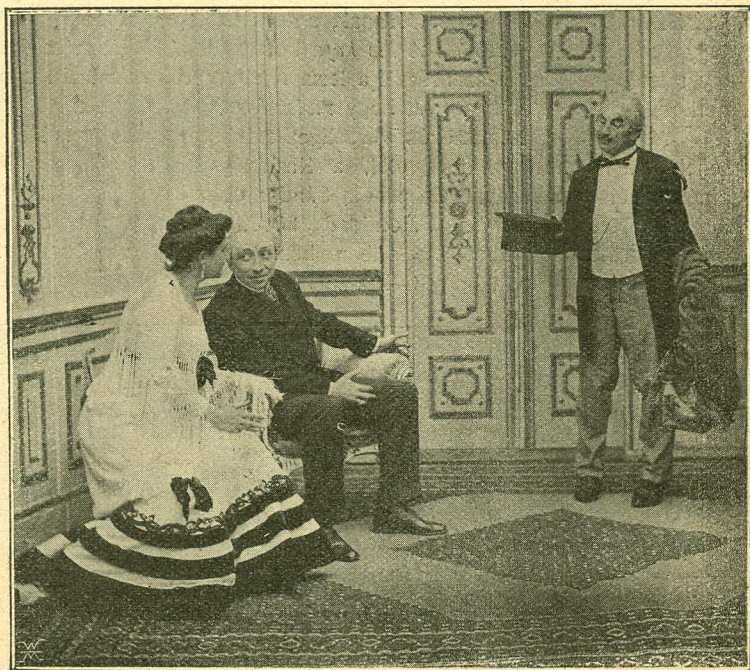
TANAY FRIGYES

A csodagyermek. Első felvonás.

VARSÁNYI IRÉN

Gavault és Charvay és Fabrice Lémon között itélkezett. A két szerző bohózatát, a *Csodagyermek*-et ugyanis Lémon parodizálta és egyik boulevard színházban előadatta. A siker csaknem oly nagy volt, mint az eredeti darabé. A két társ-szerző azonban kifogásolta eredeti ötleteik kifigurázását és a drámairók bizottságához fordult védelemért. A bizottság egyhangulag akként határozott, hogy ezentúl valamely darabot csak a szerző engedelmével szabad parodizálni. Hogy milyen jogi hatálya

mutatott be, elérte. Persze nálunk sehogyssem emelkedhetik a hatás úgy, mint a *L'Enfant du miracle* hazájában, Párisban érvényesült, ahol az Athénée színház részvényeseinek hetvenöt percentes jutalékot hozott a múlt színházi esztendőre. De hiszen beérik nálunk kevesebbel is, amikor az elég sok. Itt említjük meg a párisi drámairók bizottsága által hozott érdekes határozatot, a melylyel Paul

VARSÁNYI IRÉN HEGEDÜS GYULA

SZERÉMI ZOLTÁN

A csodagyermek. Második felvonás.

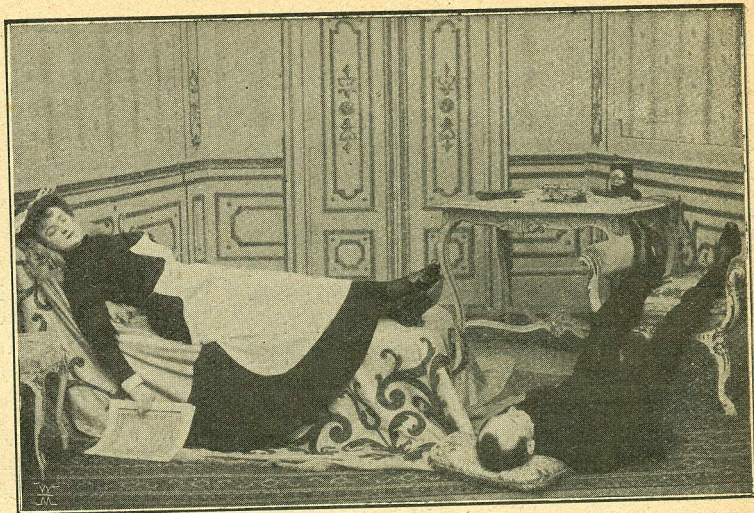
lesz ennek a határozatnak, azt nem tuduk, de mindenesetre ezen elvi álláspontja, tekintve azt, hogy eddig a siker elmaradhatatlan kelléknek tartották Párisban a paródiát, melyek száma egyuttal okmérője is volt a darabok sikerének.

A *Csodagyermek*-nek Budapesten valóban sikere van. Elise asszony kalandja ugyancsak érdeklő közönségünket, amely estéről

estére megtölti a nézőteret, hogy szemlélje, miképen ösztönzi Croche építész (Hegedüs) a szép asszonyt (Varsányi Irén), hogy szerezzen utódot, aki aztán az ő számára biztosítsa a tíz milliót, amely különben Elise asszony hirtelen meghalt férje után Gueret várost illetné. Törvény szerint a férj elhalta után tíz hónapon belül született gyermek a férj legitim gyermekének tekintendő. Elise asszonnak tehát a természet törvénye szerint egy hónap áll rendelkezésére, hogy pótolassa a boldogult egy mulasztását. A francia merész darabokban tudvalevőleg sohasem

történik olyasmi, ami igazán az erkölcsi rendbe ütközik és ebben a merész bohóságban sem esik csorba az erényen. Megtalálják a pótvégrendeletet, amely fölöslegessé teszi a turpisságot.

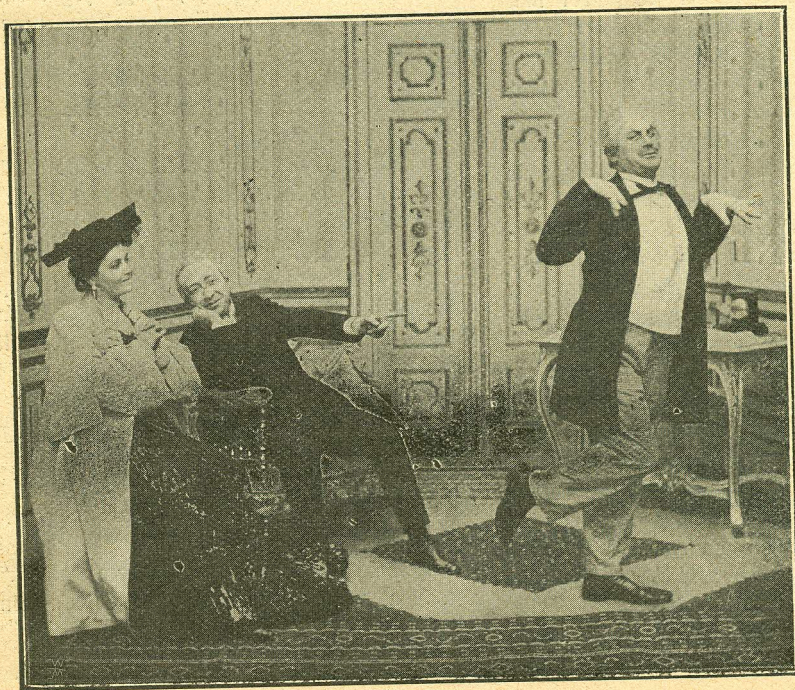
Varsányi Irén, Haraszthy Hermin, Kész Rózi, Gazi Mariska, Hegedüs, Góth, Tanay, Tapolczay és Vendrey összjátékának kiválóságát nem kell külön felfedeznünk.

VARGA ANNA

A csodagyermek. Harmadik felvonás.

BÁRDI ÖDÖN

VARSÁNYI IRÉN HEGEDÜS GYULA

A csodagyermek. Harmadik felvonás.

SZERÉMI ZOLTÁN

Párisi színház.

Páris, nov. 2.

Ezen a héten az ódon Odeon-színház szokatlan fürgeséggel igyekezett az egyéb színházak sorába jutni, már t. i. ama színházak sorába, a melyek néhanapján egy-némely új darabot is játszanak. Premier az Odeonban, ez körülbelül úgy hangzik, mint tavasz az őszben, vagy valami ragyogó velenzei tükröz az öreg nő ábrázata előtt. A régi színpadon az új darabok sajtóságotan rosszul festenek. Az egész házra ráboruló elavultság, mintha meg-megérintené a maga szürke ködfátyolával az új műveknek félnéken modern szellemét. A legmerészebb áhítózik sem kerestek soha üdeséget vagy lendületet az Odeon falai között. Ez az épület a színházak sorában annyí, mint a kertek között a temető. Egy nap, ha leég — amikor egy csomó agg patkányon kívül nincs benne senki — a tűznek vörhenyes terjedése és lobogása az égen talán egy új lét, egy kedves hajnal hasadását fogja jelenteni.

Az e héten bemutatott újdonságok sorát egy kis darabbal kezdték meg, egy bús, kis darabbal, a melynek egyszerűen *Poste Restante* a címe. Efféle postai dolgokról már sok mulatságos és ostoba dolgot írtak, de szerény, sőt imálandó naivitás tekintetében senki túl nem tett Serge Basset úron, a legutóbbi postai mű szerzőjén. Az ő darabjában egy dohos szagú postahivatalt látunk valahol messze egy mezővárosban, ahol Duvarin úr — öreg kapitány — boldogan élne ifjú s kaczer s igen apetiózus hitvesével, ha egy-némely gyanúja nem volna arra nézvést, hogy ő nagysága tilos intrikákat sző valakivel és poste restante leveleket kap. A poste restante hivatalnoka, a sápadt Egmond halálosan szerelmes Duvarin hitvesébe és ezen keserves érzésében ropant szenved, mert először nem mer szerelmet vallani, másodszor pedig hivatalánál fogva éppen ő van arra kárhóztatva, hogy a szép Duvarinnénak a más szerelmes levelét átnyujtsa. Igaz, hogy szenvedélye hevében, ha más nem, — hát legalább egy kis kéjes bosszút szürsölgethetne, a mikor a féltékeny Duvarin megjelenik a poste restante hivatal előtt és a felesége számára érkezett leveleket reklamálja. Egmond a levelek kiadását megtagadja, mint-

hogy ezek csak magát a czimzettet illetik meg. Ekkor Duvarin a postára hurcolja hitvesét, most emez kéri a levelet. A levél, az elvesztő szerelmes levél csakugyan itt van, de Egmond átsiklik rajta s szomorúan szól:

— Ő nagysága számára nem érkezett levél.

Ezzel a nőt, aki őt sohasem fogja szeretni, de akit ő imád, a fanyar bosszú helyett, nemes szívével megmentette. Mégis csak akadnak olykor tisztességes postahivatalnokok.

Ezután következett az André de Lorde darabja, a *L'idiot* című. Lorde minden darabjában — ez az ő specialitása — *rémülettel* dolgozik. Ebben a zsánerben az ő közismert kis darabja: a *Telefon*, (melyet gondolom nálunk is adtak), szintén becses alkotás. Már *L'idiot* kevésbé jóízű. Ime a bús történet:

Gregor korcsmáros szilaján szerette Hannát, a gyönyörű és zsiros parasztleányt, aki azonban már el volt jegyezve valami Tchenkó nevű derék fiúnak. Hát ezt a Tchenkót Gregor leüti. A gyilkosságért egy félkegyelmű szegény ördögöt, a méla Eyanariket fogják gyanúba s minthogy a földi igazságszolgáltatás fölöttébb tökéletlen, senki sem fog megütközni azon, hogy az ártatlan Eyanarikét csakugyan el is ítelték örökös rabságra. Gregor pedig feleségül veszi Hannát. Emez sejti, hogy jegyesének gyilkosa Gregor, s voltaképen csak azért ment el feleségül hozzá, hogy a közelében élve, a bünt, a vallomást kivegye belőle és halálra ítéltesse. A terv azonban nem sikerül. Gregor nem árulta el magát.

Időközben a hülye Eyanarik megunt a rabságot s megszökött. Hazajön a faluba, de a mikor úgy sejti, hogy a csendőrök újra elfogják, hát szegény fiu mellbe szúrja magát. Bánatos holtteste köré az egész falu népe odasereglik. S ekkor Hanna, jobb ötlet híján, világgá hirdeti, hogy Eyanariket Gregor ölte meg!

— Mindegy nekem, mi módon kerülsz a bitófára, — kiáltja férjének —, a fő az, hogy odakerülj!

Gregort csakugyan lefűlelik. El is fogják ítélni. És a legyilkolt Tchenkó meg van boszulva.

Meg kell itten jegyezni még, hogy e „művek“nek igen szép sikerük volt az Odeon-színházban.

Színházi levél.

Berlin, 1903. november.

Hosszas keresgélés és néhány balsiker után már csaknem minden berlini színház megtalálta a maga kassza-darabját és bármily hihetetlenül hangzik is, a kritikusok két hete dologtalanul ülnek a szerkesztőségekben.

A legnagyobb csalódás a Lessing-színházat érte: az új Sudermann darab nem vált be és a szépszakálu szerző a kritika támadásai elől Japánba vitorlázik, a hol a teaházak karcu leánykái csókra szomjas ajkkal várják a büszkeségében mélyen megsértett, egykor oly népszerű drámairót.

Hiába, a nagy közönség kiszámíthatatlan, a kiket tegnap még becézett, azokon ma jó szívvvel kaczag; új nevekre van szüksége, mert hisz *valakit* okvetlenül nagygyá kell tenni. Az új kegyencz *Beyerlein*, a darabjának a címe: *Takarodó*. A szinpadon rokonszenves közkatonának, becsületben megöszült őrmesterek, szentimentális hadnagyok és előítéletekben kéllelhetetlen főtisztek csoportosulnak egy sápadt arczu, boldogtalan leányka körül, a ki egy altisztnak a jegyese, de éjszaka a takarodó után a hadnagy úr szobájába lopószik. Az altiszt természetesen rajtacsípi a csábítót, főlebbvalóját, megüti és katonaitörvénszék elé kerül. A hadnagy úr a bukott leányt nem veheti el feleségül és így a becsületben megöszült őrmester-apa lelövi a leányát. A kasszárnya millieu és az a szánalom, a mit a bukott leánykák iránt érezünk, nagy sikert biztosított a szerzőnek és így minden túlzás nélkül legalább kétszáz estén fog a Lessing-színházban a revolver eldőrdülni.

Hauptmann Gerhardt is a bukott leány szomorú históriája ihlette új drámájának *Bernd Rózá*nak a megírására, csakhogy ő nem törődik az olcsó szinpadai hatással, az ő alakjai csakugyan húsból és vérből valók, minden szépitgetés nélkül kerülnek az életből a szinpadra. De mégsem! Előbb keresztül mennek a költő lelkén, annak a nagy költőnek a lelkén, aki a nyomor és az emberi gyengeségek iránt oly nagy szánalmat érez és aki igaz szeretettel veszi körül az elnyomottakat, a kitzasztottakat.

Hogy megbűnhődik a szegény Bernd Róza, mert az ereiben lüktető vérnek nem tudott ellentállni és odabukott szerelemifftan a csá-

bitó karjaiba. A szenvedéseknek minő Golgotáját járta be, amíg testben-léleekben megtörve, elvesztette maga alól a talajt és mefojtotta ujszülött, ártatlan gyermekét. És mind-ezt a környezete okozta, az emberek, a kik egy levegőt szívtak vele, de akik nem bírták sohasem megérteni, mert a szívekben csak érzékiség és gyűlölet lakott, de nem szánalom és krisztusi szeretet.

A Deutsches Theater az új drámát kitünő előadásban mutatta be. A művészek egymással versenyeztek, hogy az igaz poéta nagy alkotását diadalra vigyék és vállalkozásukat siker koronázza. Lehmann Elza, a ki a Heyermanns „*Remény*“-ében oly feledhetetlenül véste be magát a budapestiek emlékezetébe, Berud Rózát mesteri erővel, csodálatos igazsággal játszotta. Hauptmann Gerhardra pedig valóban büszkék lehetnek a németek.

A Kleines Theaternek is megvan a maga nagy sikere. Estéről-estére *Elektra*-t adják Hoffmannsthal Hugó szabad átdolgozásában. Elektrát a Kleines Theater star-ja, Eyoldt kisasszony játsza. Látni és hallani kell ezt a testileg vézna művésznőt! Amint térdel elrongyolódott ruhában a komor sziklafalak között, amint panaszkodik, kesereg, jajgat és ordít iszonyú fájdalmában, mint áll szemben bűnös anyjával büszkén és vérengzőn, mint az oroslán. Mint tánczol boldogságtól átszellemült arcczal, a mikor odahallik a meggyilkolt Klytämnestra és Aegisthos halálhőrgése, akiknek a szívét a visszatért Orestes döfi át...

Hoffmannsthal *Elektra*-ja Sophoklestől mitsem vett át, még a cselekmény menete is különbözik a görög eredetitől. Kevesebb benne az istenekre való hivatkozás, alkalmazkodik a mai viszonyokhoz és így az Elektra tragódiáját közelebb viszi a lelkünkhez. Bizony nem ártana, ha a Nemzeti színház megszerezné és lefordíttatná a darabot.

Az igazi szenzáció azonban a Metropol-Theateré, a melynek kassza-darabjáról (*Durchlauchs Radieschen*) kislült, hogy plágium. Feydaunak tavaly szinrekerült *La duchesse de Folies Bergères* című vaudevilleje csodálatosképpen hasonlít a Metropol-színház bohóságához, daczára a szerzők hangos esküdözéséne k. Hiába, a lopáshoz gyakorlat és ügyesség szükséges.

A Trianon-színházban huszonötödik előadását ünnepelték Pierre Wolff *Biscotte*-jének (*Le cadre*). Eltekintve a kitünő előadástól, a darab kiállítása érdekes újítás a színpadi dekoráció terén. A megszokott festett színpadok helyét plasztikusan kiképzett falak foglalják el és a színpad teljesen hű mása a modern lakásnak. A színpadon nincs semmi színpadi, minden valódi és kézzel fogható.

A Berliner Theater megszerezte Schönthan *Maria Theresia*-jának előadási jogát és előadásra elfogadta A. Strindberg drámáját: *Die Nachtigal von Wittenberg*-et

Uj színház létesül Martin Zickel vezetése alatt a Friedrichstadtban. Határozott programja nem lesz az új vállalatnak. Az igazgató főtörekvése elsőrangú színészekkel jó összjátékot produkálni és időnként vendégszereplésre hívni legnevesebb művészeket. A Neues Theater programjában két érdekes újdonság van. Az egyik Frank Wedekindnek,

a súlyosan megbetegedett drámaírónak színműve *So ist das Leben*; a másik Max Halbe *Sturm*-ja. Mindkettőben Agnes Sorma játsza a főszerepet. Az első valószínűleg decemberben, a második januárban kerül előadásra. A Kleines Theater elfogadta Wilhelm Schmidt *Mutter Landstrasse* című darabját. Schmidt új ember a német irodalomban. Tavaly jelent meg első műve: egy novella-kötet, amelyben már meglátszanak kiváló kvalitásai.

Még egy új író fog az idén bemutatkozni: Hermann Stehr, kit Gerhardt Hauptmann vezetett be az irodalomba. Darabjának címe: *Mutter Königin*. Ottó Erler *Die Ehekünster* című vígjátékát a menningeni Hoftheater előadásra elfogadta. S végül, hogy beszámoljak valamennyi újdonságról, Felix Philippi *Das Erbe* címen négy felvonásos színművet írt, amely a híres *Dornenweg* után joggal kelthet nagy érdeklődést.

Kende Géza.

Külföldi újdonságok.

Párisban Sarah Bernhardt színházban most volt az első előadása Philippi „*Dornenweg*” című drámájának *Jane Vedeknid* cím alatt, a főszerepekben Sarah Bernhardtval és M. Max-al. A darab ép oly eklatáns sikert aratott, mint a német színpadokon mindenütt. Ezt a darabot követni fogja — valószínűleg csak januárban, mert Philippi színműve addig bizvást betölti a műsört — Sardou „*La sorcière*” című darabja, melynek olvasópróbáját 7-én tartották meg rendkívüli hatás mellett. Paul Hervieu új darabjára már készülnek a Comedie Françaiseben. Címe: „*Le dédale*.”

Az Opera Comique elfogadott előadásra egy operát, melyet a 21 éves Fourdrain írt, *La légende du point d'Argent* címmel. Fourdrain tavaly végezte a konzervatóriumot, ahol Massenet legjobb tanítványa volt

Réjane elhagyja nemcsak férjét, Porel urat, hanem a Vaudeville színházat is. Tény az, hogy Porel a Vaudeville igazgatója, tárgyalta Jeanne Granier-vel és Susanne Desprès-el szerződését végett. Beszélnek arról, hogy Réjane maga akar színházat nyitni Sarah Bernhardt példájára és még komolyabban rebesgetik, hogy Sarah Bernhardt és Réjane egyesülni fognak egy színházban. Kissé hihetetlenül hangzik ez a dolog, de oly forrásból jön, hogy hitelt lehet neki adni. Mindenesetre érdekes volna a párisi színpad jelenlegi két legnagyobb alakját közös célért együttműködni látni. Ez valami egészen új volna. Eddig

primadonnák közt csak vetélkedést és ellenségeskedést látott a világ.

Korszakot alkotó intézkedést tett a francia kamara, mikor megszavazta a színházi helyeszerző-ügynökségek eltörléséről, illetve új concessziók engedélyezésének megtagadásáról szóló törvényjavaslatot. Ezentul a színészeknek önmaguknak kell érdekeiket megvédelmezni, tömörrülni kell nekik, mint más munkásoknak. A színészek önálló szervezkedése most már el nem maradhat.

Theatre des Nouveautés-ban első előadása volt Robert de Flers és Ceston de Caillavet „*Sentiers de la vertu*” című vígjátékának. A rendkívül zajos siker több száz előadásra enged következtetni, ami ennél a színháznál, mely Feydean darabjait kultiválja, már nem is megy ritkaságszámba

A Theatre Victor-Hugo előadta Jacques Richepin-nek, a híres Jean Richepin fiának, verses színművét „*Cadet Roussel*”-t. A première iránt nagy volt az érdeklődés, mely előreláthatólag hosszabb időre megmarad.

Az angol színészet hallgatagon jubilált: mostanában volt háromszáz esztendeje annak, hogy *Hamlet*, Shakespeare remekének gyöngye megszületett. Így mondják ezt a hatalmas szellemű brit drámaíró bűvárai. Szerintük *Hamlet*-et 1603-ban írta Shakespeare s ugyanabban az évben könyvalakban látott napvilágot: „A megbűntetett testvérgyilkosság vagy Hamlet Dánia hercege” címen. Az angol színházak

— már ott, ahol drámákat játszanak — mindenkoron odaadással ápolják a Shakespeare-kultuszt s a jubileum alkalmából rendezett emlék-előadások nem viselik magukon az ötletszerűség és kötelelességszerűség pecsétjét, hanem fénynyel és pompával beilleszkedők a sok száz Shakespeare estből alkotott sorozatos előadásokba, a melyeknek csak akkor lesz vége, mikor az angol kultúra megszűnik.

Az idei londoni színházi szezon legnevezetesebb eseménye az új Gaiety-Theater megnyitása. Ez a színház egyik legrégebbi és legnépszerűbb művésztemploma az angol fővárosnak. Három hónapig tartottak az átalakítási munkálatok. A színház új nevet is kapott. Ezentúl *The Orchidee*-nek fogják hívni. Első előadása Caryl és Monckton ismert társaszcég operettje volt. A premiéren a közönség szinte megostromolta jegyekért a színházat.

Hamburgban két érdekes premiére készülnek. Egyik lesz Oscar Blumenthal egyfelvonásos vígjátéka: „*Wann wir altern*“, a másik Albert Roderich „*Die Menschenfalle*“ című boházata. Münchenben betiltották Hermann Bahr „*Unter sich*“ című vígjátékának előadását. A darabot most majd meghívott közönség előtt fogják előadni. Drezdában érdekes határozatot hozott a Hoftheaterbund közgyűlése: egyhangulag kimondták, hogy a női tolelteteket az igazgatónak kell beszerezni.

Bécsben szép lassan — inkább lassan, mint szépen — folynak a színházi klub megalakításának előkészületei. Az előkészítő bizottság már két gyűlést tartott, amelyen hosszabb megbeszélés után elhatározták, hogy ajánlani fogják, hogy az egyesületnek színészeket és énekeseket kivül, zeneszerzők és drámaírók is lehessenek tagjai. Az egyesületnek férfiklub jellege lenne. St.-Pöltenben általános feltűnést keltett Imrey magyar származású színész. Mig Magyarországon senki sem ismeri, az osztrák főváros közelében nagy sikert aratott a Monna Vannában.

A Burg-színház a napokban adja elő Ludwig Fulda „*Novella d'Andrea*“ cziuú vígjátékát.

Az olasz drámaírók szorgalmasak. Gabriele d'Annunzio új tragédiát ír, melynek címe: „*La figlia di Jorio*“ A czimen kívül reklámszerű homály borítja a darabot. Csak annyit engedett megtudni a zsenialis, de nem kevésbé ügyes d'Annunzio, hogy színműve a kereszténység apoteozisa lesz. A római közönség persze nagy várakozással tekint a premiére elé, mely még ezen a télen lesz, a főszerepben Duseval. Giuseppe Giacosa négyfelvonásos darabon dolgozik, melynek címe: „*II. piu forte*.“ Renate Simon új darabja: „*L'amante provero*.“ Két új opera is készül. Egyik Franchetti-től „*Antigone*“ czimmel, a másik Guglielmitől, Liszt Ferencz tanítványától, akit Rómában igen sokra becsülnek.

A legtöbb newyorki színház operettel vagy melodrámmal nyitotta meg kapuit. Ez a két műfaj csábit még ma is legtöbb közönséget Ameri-

kában. Különösen említésre méltó Clyde Fitch népszerű amerikai szerző új darabja „*Her own way*“, melynek az az obligált sikere volt, mely ennek az írónak minden darabját követi. Fitch ugyszólván az egyetlen amerikai író, aki a komolyabb drámát műveli.

Sz. G.

Vidéki színészet.

Nádasi József kitünő pécsi társulata eredeti bemutatásra készül, E hónap végén kerül színre Bródy Miklós dr. zeneszerzőnek és kiváló karmesternek „*ABC*“ című operettje, a melynek szövegét Bródy István, lapunk kitünő tollu belső dolgozótársa, az ötletes croniqueur írta. A pompás operette remek kiállításban kerül előadásra.

A kolozsvári Nemzeti színházban pénteken mutatták be a „*Dr. Nebántsvirág*“-ot. A darab négy estén egymásután kerül színre. — A „*Sötétség*“ bemutatója legközelebb lesz. Óriási sikerrel adta Ruttkai Györgynek e drámáját Szendrey Mihály elsőrangú drámai személyzete Pozsonyban. Hasonlóképen tetszett a darab a temesvári színházban is.

A nagyváradi Szigligeti-színházban egy fiatal énekesnő: Mezey Jolánka mutatkozott be Milöcker „*Szegény Jonathán*“ című operettjében. A kisasszony Mezey Mihálynak, a szegedi színtársulat hirneves tenoristájának leánya.

A szegedi színházban legutóbb volt Verő György operettjének, a „*Bajusz*“-nak bemutatója. Berényi Miklós, a színház pénztárosa és helyettes igazgatója a szabadkai színházra pályázott.

A győri színházban csütörtökön mutatták be a Magyarszínház ezidei nagysikerű újdonságát, a „*Tavaszt*“-t feltűnően gyenge előadásban.

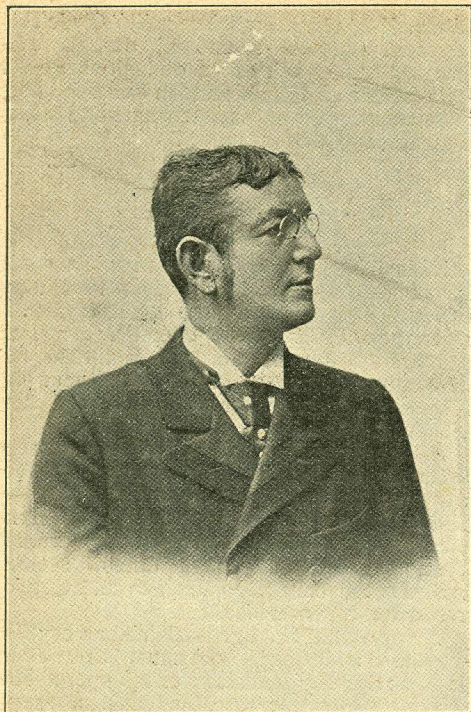
Az aradi Nemzeti színházban K. Hegyesi Mari vendégszerepelt „*Fedorá*“-ban. Marosvásárhelyen B. Polgár Béla a napokban kezdte meg az előadásokat.

A brassói színházban német színészek játszanak. Barsecsu Ágota, a nagyhirű német színész nő csütörtökön fejezi be vendégjátékait *Phädra*-ban.

Vésztő községben Tolnai Gyula társulata játszik október hó 21-ike óta.

A színészegyesületből.

A most szombaton tartott tanácsülés tárgya a jövő hét keddjén tartandó közgyűlés előkészítése volt. Hétfőn délelőtt az összes színgazgatók részvételével a „Magyarországi színgazgatók egyesülete“ tartja alakuló gyűlését. Ez egyesület alapszabályainak kidolgozásával Krecsányi, Komjáthy és Somogyi igazgatókat bízták meg. Kedden kezdődik a közgyűlés, melynek főbb tárgyai: a nyugdíjszabályzat újjaszerzése s az üresedésben levő tisztviselői állások betöltése.

Strausz Béla műterme.

Az első magyar dekoratív festészeti műintézet igazgatóját, *Strausz Bélát* mutatjuk be mai számunkban. Műterme valóságos kis paradicsom. Elsőrangú művészek, neves emberek hatalmas ecsetekkel tündéres képeket mázolnak a vászonóriásokra. Az egyik helyen gyönyörű falusi tájkép bontakozik ki a néző előtt, amott a kínai császárt látja a szemlélő. Mindez lázas gyorsasággal s mégis művészi kivitelben történik.

Strausz Béla készítette a Budai Szinkör részére a „Kereszt jelében“ dekorációit. Gyönyörűek voltak azok a dekorációk is, a melyek e műteremben Orosháza részére készültek. Dolgozik továbbá e czég a következő színházak részére: Kolozsvári Nemzeti Színház, Pécs, Temesvár, Szeged, Győr, Kecsk emét Zombor, Arad, Kassa stb.

Legközelebb alkalmunk lesz e műintézet műterméből kikerült jelesebb alkotásokat képekben is bemutatni.

SCHWARZ S.

CZIMFESTÉSZETI
MŰTERME

Budapest, VII. Wesselényi-utca 29.

ALAPITTATOTT 1873-BAN.

Akinek nincs ideje és alkalmja a legkülönbözőbb újságokból kikeresni azt, a mit őt érdekli, az forduljon a

„FIGYELŐ“
újságszervény-vállalathoz
BUDAPEST,
VII. Nyár-utca 8.

mely az összes fővárosi és vidéki lapokon kívül olvastatja a német, olasz, angol, francia, spanyol, orosz lapokat és ezekből bármely irányu megfigyelést elvállal.

Magasabb hivatalnokok és előkelőbb ügynökök

*szép jövedelmet biztosíthatnak maguknak,
ha nagyobb megrendeléseket közvetítenek*

nyomatványokban.

Pécsi irodalmi és könyvnyomdai r. t.